

Amsterdam, 13 Juli 1943.

Lieve Buum,

Nog steeds ga ik verder met mijn oefentikdagboek, want ten eerste is er weer papier en ten tweede is de machine er nog. Deze dreigt gauw te verdwijnen, want, als de Roselaars weer in de stad komen, krijgen ze hem snel terug. Nou, dat hoop ik maar, al zeg ik het zelf. Alleen dan ben jij je mooie verzameling brieven, die zo groot werd, kwijt. Neeniet kwijt, maar ik bedoel, dat hij niet ~~z~~ meer groter wordt. Enfin, dan zal ik je een brief met de hand schrijven, dat is veel echter voor ~~z~~ een jongen aan zijn meisje en dat geeft een bewijs van grotere sympathie en toewijding. Ze komen dan echter niet zo regelmatig af als deze producten. Maar daar moet je je dan maar in weten te schikken. Je was er toch zelf bij, dat Mevr. Wolfsbergen kwam vertellen, dat de Roselaars misschien morgen terug komen? Laten we er even voor duimen! Om de gebeurtenissen van deze dag te beschrijven heb ik niet veel zin; toch maar even in het kort een overzicht. Vanmorgen weer fijn langs jou, toen naar kantoor, waar ik hoorde, dat, alle mensen met een z.g. 120/000 sperr en die nog in het oude Zuid wonen, dus ook onze buurt, een Anweisung krijgen om te verhuizen. Deze Anweisungen zullen in vrij snel tempo worden uitgereikt, zodat wij ook wel eerdaags aan de beurt zullen komen. Het zou verdomd rottig zijn. Niet alleen, dat je in Oost wordt opgesloten, maar ook, dat ik persoonlijk helemaal uit mijn vriendenkring kom te liggen, want je kan tenslotte van niemand verlangen, dat hij een paar maal in de week naar je toe komt, om je alleen maar een beetje op te zoeken. Doch ook dat zal wel tot een oplossing worden gebracht en als dat niet het geval is, dan is er ook al niets aan te doen. We maken in deze tijd te veel nare dingen mee, dan dat je/je van zo iets betrekkelijk onbelangrijks nog veel zou aan trekken. Jij kan tenminste tussen de koffie bij ons komen om je brood op te eten. Dan zie ik je elke dag. Het enige bezwaar is, dat nu net de vacantie in aantocht is en die duurt tot begin September. Intussentijd kunnen wij al drie maal naar Polen zijn gevoerd; misschien zijn we dan al terug. Doch, Buumpje, we zullen alles over ons laten komen zoals we alle andere dingen ook al over ons hebben laten komen. Adolf Hitler heeft eens in een redevoering gezegd; "De slagen, die wij ontvangen en die ons niet vellen, maken ons slechts sterker". En dit is een waar woord, al komt het van een vijand. Dus gaan wij met vast vertrouwen de toekomst tegemoet. Het verhuizen zal ik hiermee voorlopig terzijde stellen, want als het werkelijk komt, hebben we er nog genoeg mee te doen. Hoe zou het overigens met Anlies aflopen? Ik ben er erg benieuwd

naar. Het zou toch wel razend sneu voor de jongen zijn als hij binnen de week in Duitsland zit, terwijl hij dacht met de familie pettig een weekje naar buiten te gaan. Blisspeet was het doel, en hoe zou zijn Moeder zich er onder houden? Als hij zich vrijwillig gaat aanmelden, dan kan hij nog op een behoorlijk plaatsje komen maar bij dat vrijwillige aanmelden zit er toch ook een onaangenaam luchtje aan; maar och, tegenwoordig hebben we alle principes laten varen en zijn we er alleen op uit om ons vege lijf te redden en daar hebben de mensen misschien wel gelijk in, hoewel je zo niet veel mooie kanten aan de mensen kan ontdekken. Maar laat ik niet door slaan, want ik kan tenslotte nog wel anders getuigen ook, maar dat is helaas een uitzondering, die de regel maar al te zeer bevestigt. Enfin, als Andrieb gaat, laten we dan hopen, dat hij zeer gauw weer terug is, zoals zo vele anderen, die al zoveel langer dan hij in die hel zitten en dan nog niet eens de ergste hel, die er bestaat; daarvoor moet je naar Westerbork gaan, want daar zie je het pas goed. Het moest rondgebazuind worden hoe daar de toestanden zijn, vooral als er een transport weg gaat naar Polen. De mensen worden dan met zijn negentigen in een goederenwagon gestouwd, waar zij drie dagen en drie nachten in moeten doorbrengen aan een stuk. Alles moeten ze daar in doen. Ook de zieken worden in die wagens gelegd met een matras van heide, die in een papierenzak is gedaan. Daar kunnen ze dan die tijd opdoorbrengen en als ze dan te bestemder plaatse aankomen, dan zijn ze of dood of bijna dood. En dan zijn er nog mensen, die zeggen dat de Duitsers nog niet zo erg zijn en dat de Russen veel erger besten zijn. Word dan niet, bij zo'n stompzinigheid, kwaad. Ik durf werkelijk niet teschatten, hoeveel oude mensen en jonge kinderen er door deze barbaren om zeep zijn gebracht, laat staan de gewone gezonde mensen. Maar ook hier Schluss mee. Zeg niet dat ik pessimistisch ben, Buum, want dat ben ik werkelijk niet. Het zijn de naakte feiten, die ik hier vertel. Hou dit briefje niet in je tas, want het lijkt mij niet bevorderlijk, als het bij jou gevonden wordt. Vernietig het dus, of begg het zo goed op, dat geen mens het ooit kan vinden.

Ik eindig nu. Wij houden de moed er maar in, dan zal het wel goed aflopen. Vele malen omhelsd en gekust en nog eens omhelsd door

je liefhebbende Bob